

logom. Vpliv hočemo tudi mi imeti na ukrepe Zaveze. Tega vpliva nam nihče ne brani, samo posluševati se ga nečemo. Proučuje se naj načrt o deželni Zvezi primorskih učiteljskih društev. Določijo naj se stališče našega učit. društva nasproti drugim, neučiteljskim društvom. Naše učit. društvo naj se bolj zavzame za naše materialno vprašanje. Poprime naj se resno slovenskega ljudskošolskega, meščanskošolskega in srednješolskega vprašanja, ker nobena druga korporacija ne bo storila tega povsem odkrito brez izvenšolskih prerasel. Oživi naj se učit. delo med ljudstvom, sistematično delo — brez popivanja, plesov in podobnih veselic, ki več škodijo negoli koristijo. Notranje pa naj se delovanje učit. društva razteza na sanacijo društvenih ustanov (n. pr. šolarskih knjižnic), na zainteresovanje članov pri društvenih in socialnih vprašanjih, osobito pa na vzpodbudo k stanovski zavesti, »ker le potem bomo ponosni delavci in ne — hlapi.«

Nato so nastopili zopet govorniki »pro« in »contra«. Tovariš Marinšek je vprvo dopolnil tajniško poročilo ter dokazal, da je dosedanj odbor nekaj več delal, negoli poročilo izdaja. Pravi, da najdemo na vsaki stvari dobrih in slabih strani dovolj. Išči mo po dobre in stopnjujmo jih. V tem je rešitev!

Debata postane sedaj bojoviteja. — »Sprimejo« se tovariši Grmek, Samec, Andrej Čok, Gerbec, Amalija Čokova o marsikateri točki, ki se sicer ne tiče direktno trž. učit. društva, ki pa sila vpliva, in močno posega v delovanje in — hiranje tega društva, ter bi moglo provzročiti omalovaževanje ali pa dvigniti ugled najinteligentnejšega slov. društva v Trstu. Osobito se vrti debata okrog »psevdo-rodoljubstva«, o škodi in dobičku raznih »rodoljubnih« plesov, veselic itd. ter pomenu gotovih — tudi hirajočih društev v tržaški okolici, v katerih učiteljstvo na račun lastne organizacije zapravlja svoje moči.

Glavna govornika tekom zborovanja nastale »opozicije« sta sedaj tovariša Samec in Gerbec, protigovornika pa tov. Andrej Čok in predsednik Ferluga. Neodločeno je še, kje je premoč.

Predsednik Ferluga še pojasni eno in drugo zadevo, osobito ono glede predložitve odpisa spomenice podučiteljev in suplentov. Reče kakor dež. poslanec, da o vsej tej stvari se še ni razpravljalo v klubu slov. poslancev, a da stoji on na stališču, da se iz krušnega vprašanja ne sme delati političnega! (Odobranje!) Slednjič poudarja, da ostane vedno v »rodoljubnih kolovozih« in da vidi v delovanju pevskega društva marsikateri uspeh. Sledeča poročila blagajnice in knjižničarja se sprejmejo brez ugovora.

Pridejo volitve po listkih. Oddanih je 33 veljavnih glasovnic; od teh je ena prazna, zahtevana nadpolovična večina znaša tedaj 17 glasov.

Izid volitev kažejo nepričakovano dejstvo: takozvana »opozicija«, t. j. skupina tovarišev, ki bi učiteljsko društvo rada zdramila iz mrtvila, je — dasi ne povsem disciplinirana — v večini. Dosedanji predsednik St. Ferluga sprejme deset glasov, medtem ko trinajst glasovnic kandidira kakor predsednika dr. Iv. Merharja. Slednjim glasovnicam bi prišli še razpršene glasove: dva za tov. Bukovca, dva za tov. Kleinmayra, dva za tov. Daneva; tako da je takrat res le slučaj pripisati, da kandidat »opozicije« ni prodril takoj, kakor predsednik. Ožja volitev se vrši 1. marca! »Opozicijska« lista odbornikov je zopet doživela presenečenja. Izvoljeni bi bili tovariši Kleinmayr z 22. glasovi, tov. Samec z 21. glasovi, tov. Bukovec z 18. glasovi, tovariša M. Gregoričeva s 17. glasovi. Vsi drugi (voliti bi bilo 10 odbornikov in 3 namestnike) so ostali pod številom 17, dasi so se mu kandidati — recimo tedaj — »opozicije« najbolj približali. Glasovi so bili sila razpršeni. Po daljši debati smo slednjič odločili prijateljski tako-le: Na današnji volitvi izvoljen odborniki odklonijo izvolitev. Vse volilni čin naj se ponovi v nedeljo, 1. marca.

Kakor tudi bodo izpadle nove volitve dvoje je bilo že danes spoznati: 1. da se hoče naša mladina udeležiti v delu, a to brez posebne »kuratele«; 2. da naj ji tega ne branijo oni, ki imajo za društvo mnogo lepših besed, drugače pa zaradi zaposlenosti drugod nimajo za društvo časa.

Zborovanje je trajalo od 11. dopoldne do dveh popoldne — rekord v našem društvenem življenju.

Književnost in umetnost.

»DOMAČE OGNJIŠČE«.

Učiteljska tiskarna pošila osmo leto v svet mesečnik »Domače ognjišče«. Prišel je ta list že nebroj vzgojnih in poučnih člankov, namenjenih staršem in vzgo-

jevalcem, da jim olajša njihov odgovorni posel pri vzgoji otrok.

Zato bi človek mislil, da ne more biti odlične družine, ki bi ne imela v hiši tega tako važnega lista. Žal, da temu ni tako. Kje leži vzrok?

Morda v tem, da so bili dosedaj članki pisani večinoma strogo poučno in resno monotono, ki ne vlečejo tako, kakor članki, pisani v zabavno-pripovedovalni obliki.

Zato je vodstvo tiskarne sklenilo, da naj se list preuredi, da pridobi čitatelje zase. Ker se je bil njegov dosedanj po-zrtvovalni in zaslužni urednik, zaradi preobilice poslov odpovedal uredništvu, se je poverilo uredništvu in preuredba »Domačega ognjišča« Franu Erjavcu.

Kdo je Fran Erjavec? Mlad naš tovariš je to, tam iz Goriške, ki ga poznajo dosedaj le njegovi ožji prijatelji. A vsi, ki ga poznajo, hvalijo njegovo vztrajno delavnost na prosvetnem polju.

In da je delaven, mi kaže 1. številka letošnjega »Domačega ognjišča«.

Oblika in program lista je njegova misel, njegova je črtica »Mati«, ki seže človeku v srce, in njegov je tudi ves pregled, v katerem se kaže mnogo Erjavčeve individualnosti. V zabavno-pripovedni obliki je pisan tudi Soviškega članek »Ogledalo kot vzgojno sredstvo«, resno zamišljena pa sta vzgojna članka Ferda Plešiča »Naravstvena vzgoja otrok« in Erjavčeva studija »Dekliška vzgoja«, pisana na podlagi raznih virov. Ljubki pesemci »Pesem« in »V vlak« napravljata list raznovrstnejši in mikavnejši.

Ako ni list še tak, kakor si ga želimo vsi, ni to urednikova krivda. Prevzel je list v naglici, in velik program se ne da kar čez noč izvršiti.

A list postane lahko ponos učiteljstva, veselo pozdravljen, v gosposki kakor v kmečki hiši. Toliko in toliko nas je, ki imamo izkušnjo iz lastnega življenja dovolj in ki imamo tudi zmožnosti, da jih podamo ljudstvu v prikupljivi obliki — samo volje je treba!

In vi mladi tovariši — vi ste še prav posebno potrebni v krogu pisateljev in agitatorjev za »Domače ognjišče«! Polni ognja in življenske sile ste! Naj nihče ne išče izgovorov! Ako se združimo vsi, ki nam je za dobro stvar, potem postane ta list res zrcalo učiteljskega dela, postane res pravo »Domače ognjišče«, okrog katerega se bo z veseljem zbirala vsa družina, da se zabava in poučuje. Zato: Nihče križem rok! Vsi na delo!

Odborova seja »Mati« Slovenske dne 13. februarja 1914. Predsednik se spominja smrti dolgoletnega odbornika šolskega svetnika Vilibalda Zupančiča ter poroča sledeče: Društvena knjižnica se že katalogizira. Knjižnica Nobelovega instituta v Stockholmu si izpopolnjuje svoj slovenski del. V zameno stopimo s »Slow. Towarzystvom« v Krakovu in z »Opštinskimi Novinami« v Bitolju; s Krakovsko akademijo se bo izkušalo doseči zveza. Preostala zaloga Romšlajerjevih »Štirih letnih časov« se odstopi »Šolski Matici«. — Kot ustanovniki so pristopili: c. kr. učitelj Ivan Kovač v Šibeniku, ravnatelj dr. Jos. Tominšek v Mariboru, centralna knjižnica mestnih šol v Zagrebu, župan zagrebški arhitekt Janko Holjac in srbski vseučiliški seminar. — Iz zemljepisnega odseka: Zemljevidno delo je končano; za par dni pojejo korekture na Dunaj v c. in kr. vojaški geografski zavod, ki tiska zemljevid. Zakasnitev zemljevida je neprijetna, a umljiva; sotrudniki so morali delati brez podpore, kakor jih dobivajo za tako delo znanstveni delavci druge; odlične sotrudnike, kakor prof. dr. Cerka, prof. Pajka in prof. Orožna, je rano ugrabila smrt; nasvetovani popravki, ki so zadnje leto prihajali iz raznih krajev, so si čisto nasprotovali. — Iz odseka za slovenski jezik: Pregled o slovenskih dialektih (z dialektološko karto) priobči profesor dr. Nachtigall. Za dialektološko študije bi »Jugoslovanska akademija« v Zagrebu dajala podpore; nekaj takih študij je deloma pripravljenih. Popolne študije o Trubarjevem jeziku še nimamo. Zbrane in izbrane spise o. Stanislava Škrabca začne Matica izdajati kot posebno založnino, ki jo bodo Matičarji mogli dobiti za primerno nizko ceno. — Narodopisje: Amaterji-fotografi naj bi fotografirali n. pr. domače priprave, preprosto kulturo, orodje, gorske kočice, posebne obtri, predice, terice, življenje kmeta, kako prevažajo les, delo v železnikih, v Kropi, Kolednike, kmetiško svatbo, fante, ki pojo, dekleta, ki pojo, ki igrajo vrtec, belokranjsko kolo itd. Ob ustanovitvi nove »Deželne zveze za tujski promet«, ki ima posebno panogo v »Domovinoznanstvu«, je Matica načelnstvo tega odseka opozorila na svoj Narodopisni odsek in njega načrte. — Iz knjižnega odseka: Na neki poseben dopis se odgovori, da Matica izda Slov. nar. pravljice in pripovedke, ko bodo končane »Slov. Nar.

pesmi« in da se bo misel o izdaji knjige o vseh straneh slov. kulturnega življenja dala uresničiti takrat, ko izide »Jugoslovanska Enciklopedija«, kjer bo gradivo zbrano. — Obsežno monografijo o Einspielerju izda »Družba sv. Mohorja«. Pisatelja životopisa dr. K. Glaserja še nimamo. Monografijo o bolg. pesniku Penču Slavejkovu spiše prof. Bezenšek. Za zgodovino Štajerske, ki zide v Slov. zemlji, še vedno ni bilo mogoče dobiti pisatelja. — Le omenja se predlog, da bi kateri pisatelj izvedel Jurčičev rudimentarni roman »Slov. svetec in učitelj«. — »Korespondenco dr. Jos. Vošnjaka« (I. del) je priredil dr. Lončar. — Knjižni program za leto 1914: Zabavna knjižnica in Knezova knjižnica. — Vošnjakova korespondenca. — Srbohrvaška narodna lirika (Zenske pesmi), ki jo priredi Cvetko Golar. — Prevod iz svetovne književnosti (Tolstega »Vojna in mir«; Anatole France: »Thais«.) — Izansko narodno blago (pravljice). — Škrabčevih spisov I. snopič izide kot posebno izdaje. V evidenci je i nadalje imeti misel o izdaji starejših slovenskih pesnikov, ki so doslej nepristopni in že zato neznani.

Regulacija učiteljskih plač na Kranjskem.

Na seji deželnega zbora dne 19. t. m. je na zadevno vprašanje odgovoril g. deželni glavar dr. Šusteršič, da bo predloga deželnega odbora o regulaciji učiteljskih plač prihodnji teden predložena deželnemu zboru. — Kakšna bo ta predloga, to je še velika tajnost. — Učiteljstvo čaka nestrpnost prihodnjega tedna, ki mu utegne prinesiti rešitev iz bede.

Komur ne ugaia zrnata kava, temu se priporoča Kathreinerjeva Kneippova sladna kava.

Kathreinerjeva je zdravju popolnoma neškodljiva ter ima pri tem popolni okus zrnate kave.

Pri nakupu je paziti na dobro zaprto higijenično zavojnico s sliko župnika Kneippa. — Odpor, natehtano blago ni nikoli pristni Kathreiner.

Politiški pregled.

* **Mednarodni politični položaj.** »Budapesti Naplo« prinaša na uvodnem mestu senzacionalen članek, v katerem trdi, da se v vojnem ministrstvu na Dunaju z mrzlično naglo pripravljajo zaradi vedno bolj naraščajoče vojne nevarnosti. Slovanske intrige da so postale že tako velike in tako nevarne, da jih mora Avstrija razbiti, če treba tudi z oboroženo silo. Članek je zbudil v političnih krogih veliko pozornost, zlasti ker se trdi, da izvira iz merodajnih vojaških krogov.

* **Organizacija armade.** V Pardubicah nameravajo v najkrajšem času ustanoviti novo konjeniško poveljstvo št. 9, ki mu podrede 1. praško in 9. pardubiško kavalerijsko brigado z jezdečo artiljerijsko divizijo št. 9. Novo divizijo bodo tvorili dragonski polk št. 1, 4, 11, 13 in 14. Tudi vojaške aviatike organizirajo in ustanove letalni bataljon s štirimi stotnijami. Vsaka stotnija bo razpolagala s 26 aeroplanov. Da to izvedejo, nabavijo 26 novih aeroplanov.

* **Vojno ministrstvo za omejitve dvo-boja.** Vojni minister je izdal nova določila, ki dvoboj v armadi jako omejujejo. Častne zadeve med častniki naj se poravnajo z obestranskim odpuščanjem. Poslopja kakor vojaš. šole, telovadnice, šole za jahanje in druga vojaška poslopja so za dvoboj prepovedana.

* **Penzija za matere.** Iz Washingtona poročajo: Demokratski poslanec George C. German namerava vložiti predlogo, ki zahteva, da naj se osnuje poseben sistem za pokojnino za matere. Če bi bila predloga sprejeta, bi dobile matere, katere zamorejo dokazati, da se je mož pri delu ponesrečil, 10 dolarjev na mesec. V slučaju, da imajo tri otroke, ki še niso stari 18 let, dobijo pa po 15 dolarjev mesečno.

Kranjske vesti.

—r— **K regulaciji učiteljskih plač.** Mogoče, da doseže letos učiteljstvo vendarle izboljšanje svojih službenih prejemkov. Potreba je tu in denar tudi. Če imajo v merodajnih krogih resno voljo, učiteljstvu pomagati in povzdigniti šolstvo v deželi, je vsak izgovor nemogoč. Regulacija učiteljskih plač bi morala biti glavna in prva naloga sedanjega zasedanja deželnega zbora. Če se to ne zgodi, bo izgubilo učiteljstvo obeh strank vse zupanje v tiste, ki je njih sveta dolžnost, da vendarle že rešijo to pereče vprašanje, ki se ne dá nič več odlašati. Dovolj je stradanja, dovolj trpljenja in dovolj solz je bilo že otrlih v učiteljskih družinah zaradi pomanjkanja kruha. V prvi seji deželnega zbora se je zastopnik vlade, ekselencia baron Schwarz krepko zavzel za izboljšanje učiteljskih plač. Hvala mu! In če bo vlada vztrajala na tem stališču, smo prepričani, da se bo regulacija tudi res in ugodno rešila. Tudi g. deželni glavar je v svojem otvoritvenem govoru omenil, da bo treba preurediti šolski zakon tako, da bo pomagano ljudstvu in tistim, ki žive od šole in za šolo. No, pri sedanjih plačah ne more »od šole« nihče živeti, zato prosi učiteljstvo izboljšanja svojega slabega gnotnega stanja. »Za šolo« bo pa živel učiteljstvo le tedaj, če bo toliko gnotno podprto, da mu ne bo treba stradati in prezebiti, da se mu ne bo treba pehati za slučajnimi postranskimi zaslužki, da bo torej vse svoje moči lahko posvetilo šoli in edinole šoli. Tako je in nič drugače. Besede g. deželnega glavarja se nam zde tudi nekoliko dvoumne in resnično se bojimo, da bi se ne uveljavila zopet nova »previdnost«, kakršna se prakticira pri delitvi draginskih doklad, ki je povzročila med učiteljstvom že toliko nesloge, preprirov, sovraštva in demoralizacije. Ta »previdnost« je ugledu učiteljskega stanu več škodovala, kakor vse druge nepravilike in neugodnosti, ki se mora z njimi boriti učiteljstvo. Pristranska regulacija bi bila delo proti šoli in ne za šolo. Zato prosimo deželno vladu, ki ima pri regulaciji lahko odločilno besedo, ker je država dala denar, da čuva interese šole in učiteljstva ter zastavi svoj vpliv, da se bo izvršila regulacija pravično in enakomerno v prid vsemu učiteljstvu, naj pripada ta ali oni katerikoli politični stranki v deželi. Organizovano avstrijsko učiteljstvo zahteva take plače, kakršne imajo državni uradniki zadnjih štirih činovnih razredov. Predlogi so torej tu; če je pa tu tudi volja odločilnih činiteljev, bomo videli še ta mesec.

—r— **Novo šolsko poslopje v Ljubljani.** Občinski svet je na zadnji seji na predlog podžupana dr. Trillerja sklenil najeti posojilo 400.000 K, da se sezida novo šolsko poslopje za III. deško ljudsko šolo.

—r— **Umrli** je dne 17. t. m. tovariš Josip Jeglič, nadučitelj v Selcih, po dolgi in mučni učiteljski bolezni — jetiki — v 30. letu svoje dobe. Zapušča vdovo in dva otroke. — Ljubemu tovarišu bodi ohranjen blag spomin! Preostalim naše iskreno sožalje!

—r— **Zastopnikom dež. odbora se imenujejo** v c. kr. deželni šolski svet: Člani: Jaklič Franc, dr. in dež. poslanec; Jarc Evgen, dr. in dež. poslanec; dr. Lampe Evgen, dež. odbornik; Remec Bogumil, ravnatelj Slov. trg. šole, Namestniki: Karl Dermastja, dež. poslanec; dr. Zbašnik Fr., podravnatelj dež. uradov; dr. Zajec Ivan, dež. odbornik; dr. Pogačnik Lovro, deželni tajnik.

—r— **Novi abecednik in politika.** »Sava« piše: V prvem razredu naših ljudskih šol je že dolgo časa v rabi Gabrček-Razingerjevo »Berilo za obče ljudske šole, I. del«, ki ga izdaja Bambergova tiskarna. Za pričetnike pa je tudi izšlo že predlanskem v Učiteljski tiskarni Vidrovo »Moje prvo berilo«, lani pa je izšla v c. kr. zalogi šolskih knjig na Dunaju Krulčeva »Moja prva čitanka«. Doslej smo bili mnenja, da ljudskošolsko berilo, potem, ko je bilo aprobirano od naučnega ministrstva, vendar ne more biti povod kakim političnim razpravam in preganjanjem. Ali naši ljubeznivi slovenski klerikalci zavohajo vse in so iznajdljivi v vsem. Bambergova in dunajska tiskarna sta nemški tiskarni, zato ju je treba podpirati, kar pa se tiska v slovenskem podjetju, proti temu se mora nastopiti, če je treba tudi s prismojenimi argumenti. Priznani strokovnjaki sicer trdijo, da je Vidrov abecednik naša najboljša knjiga te vrste, a veleugledni in svetovnoznani učenjaki pri »Gorenjcu« vidijo v njem mnogo pomanjkljivosti. Tem velekritikom ni prav, da že pri črki »i« ni par molitvic in »sestavkov z verskim mišljenjem«. Slike v njem se jim zde za šolsko knjigo karikature. Gospodje pedagogi, abecednik ni molitvenik in tudi nikdar ne